

Valsts izglītības
satura centrs

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Nr. 8.5.2.0/16/I/001

«Nozaru kvalifikācijas sistēmas pilnveide profesionālās izglītības attīstībai un kvalitātes nodrošināšanai»

Profesionālās kvalifikācijas eksāmena satura TITULLAPA

Nozares/sekтора nosaukums	Mākslas nozares dizaina un radošo industriju sektors
Profesionālā kvalifikācija	"Fotogrāfs"
Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenis	4. LKI līmenis

Pasūtītājs:

Valsts izglītības satura centrs

Metodiskais atbalsts:

Projekts "Nozaru kvalifikācijas sistēmas pilnveide profesionālās izglītības attīstībai un kvalitātes nodrošināšanai"
Elita Skrupska

Izpildītājs:

PIKC "Rīgas Mākslas un mediju tehnikums"

Darba grupas vadītājs:

Dace Laizāne

Darba grupa:

Matīss Beķers, Krišjānis Saukāns, Reinis Semēvics, Mārtiņš Vanags, Krišjānis Geidāns, Gvido Zilūzis, Gatis Vanags, Jānis Jansons

Vērtētāji:

Latvijas Darba devēju konfederācija
Nozares eksperts: Linda Ratuta

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
Nozares eksperts: Juris Krezevskis

Profesionālās kvalifikācijas eksāmena PROGRAMMA
Mākslas nozares dizaina un radošo industriju sektors,
profesionālā kvalifikācija "Fotogrāfs", 4. LKI līmenis

Mērķis	Pārbaudīt un novērtēt eksaminējamā profesionālās kompetences atbilstoši profesijas standarta prasībām vai profesionālās kvalifikācijas prasībām.	
Darba uzbūve	Uzdevumu skaits	4
	Uzdevumu veidi	Produkta izstrāde, rezultāta prezentācija, praktiskais darbs, darbības apraksts.
	Uzdevumu izpildes kopējais laiks minūtēs	60 min.
Uzdevumu apraksts	<p>Individuālā fotoprojekta (autordarba) darba uzdevums ir izstrādāt fotoattēlu kolekciju (vismaz 12 attēli), izmantojot dažādus žanrus (vismaz divus dažādus), par eksaminējamā brīvi izvēlētu tēmu, kas ir sociāli aktuāla un atspoguļo zināšanas par fotogrāfa darba paņēmieniem. Ekspozēt fotoprojektu (izstāde, grāmata u.c.) drukātā formātā un prezentēt darba mapi.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Izstrādāt fotoprojekta projekta ideju. <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Apzināt darba uzdevumu, definēt iespējamus risinājumus, izvirzīt mērķi. 1.2. Izpētīt piecus analogus (fotogrāfu radošos darbus vai kolekcijas) atbilstoši darba uzdevumam un mērķim: <ol style="list-style-type: none"> 1.2.1. nosaukt kompozicionālos paņēmienus un aprakstīt tonalitāti; 1.2.2. izvērtēt attēlu emocionālo noskaņu; 1.2.3. izvērtēt izmantotos fotografēšanas paņēmienus; 1.2.4. izvērtēt pielietotos tehnoloģiskos risinājumus. 1.3. Izpētīt fotoprojekta darba uzdevuma (tēmas) kultūrvēsturisko kontekstu Latvijas un pasaules kontekstā. 1.4. Izstrādāt fotoprojekta konceptuālo ideju: <ol style="list-style-type: none"> 1.4.1. uzrakstīt emocionālo vēstījumu (eseja par izvirzītā mērķa sociālo vai personisko aktualitāti/ nozīmīgumu, minimālais apjoms 1000 zīmes); 1.4.2. aprakstīt un vizualizēt formālos paņēmienus (kompozīcija, tonalitāte, fotografēšanas paņēmieni); 1.4.3. aprakstīt izvēlēto vidi un vides apstākļus, pamatot to izvēli. 1.5. Uzskaitīt fotoprojekta izstrādei nepieciešamo materiālo un tehnoloģisko resursu izvēli. 1.6. Apkopot fotoprojekta projekta idejas materiālus darba mapē (<i>formu precizē eksaminācijas institūcija, piemērs 1. pielikumā</i>). 2. Izstrādāt fotoprojektu. <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Izstrādāt fotografēšanas procesa plānu: <ol style="list-style-type: none"> 2.1.1. izstrādāt laika grafiku; 2.1.2. pamatot nepieciešamo materiāltehnoloģisko un cilvēkresursu nodrošinājumu. 2.2. Izstrādāt augstvērtīgu fotoprojekta veidošanā nepieciešamo fotomateriālu, pielietojot mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus un atbilstošus tehniskos risinājumus. Pielietot atbilstošus fotografēšanas 	

	<p>paņēmienu un metodes, pamatot to izvēli:</p> <p>2.2.1. pielietot atbilstošus fotografēšanas paņēmienu (slēdža laiks, diafragmas atvērums, ISO uzstādījumi) un pamatot tos;</p> <p>2.2.2. izvēlēties atbilstošu apgaismojumu un pamatot tā izvēli;</p> <p>2.2.3. izvēlēties atbilstošu vidi un fonus, aprakstīt tos un pamatot to izvēli;</p> <p>2.2.4. pielietot pamatotu kadrējumu un kompozīciju un pamatot to izvēli;</p> <p>2.2.5. izstrādāt koncepcijai un mērķim atbilstošu fotomateriālu.</p> <p>2.3. Analizēt, atlasīt un apstrādāt izstrādāto fotomateriālu atbilstoši koncepcijai:</p> <p>2.3.1. analizēt izstrādāto fotomateriālu pēc tehniskajiem kvalitātes kritērijiem;</p> <p>2.3.2. atlasīt koncepcijai atbilstošāko fotomateriālu;</p> <p>2.3.3. veikt nepieciešamās fotomateriāla korekcijas.</p> <p>2.4. Sagatavot fotoproduktu eksponēšanai vai publicēšanai (izstāde, grāmata u.c.) (<i>formu nosaka eksaminācijas institūcija</i>).</p> <p>2.5. Detalizēti aprēķināt fotoprodukta realizācijas izmaksas.</p> <p>2.6. Izdarīt secinājumus par fotoprodukta gala rezultātu, argumentēt tos.</p> <p>2.7. Apkopot fotoprodukta izstrādes procesa materiālus un papildināt darba mapi (<i>formu precizē eksaminācijas institūcija, piemērs 1. pielikumā</i>). Darba mapi digitālā formātā iesniegt eksaminācijas institūcijai 7 dienas pirms eksāmena norises.</p> <p>2.8. Izstrādāt fotoprodukta prezentācijas materiālu (planšete) un sagatavot digitālu prezentāciju (10 – 20 slaidi) (<i>formu precizē eksaminācijas institūcija, piemērs 2. pielikumā</i>).</p> <p>3. Prezentēt fotoproduktu uz atbildēt uz komisijas jautājumiem.</p> <p>3.1. Mutiski prezentēt fotoprodukta idejas izpēti, izstrādes procesu un gala rezultātu.</p> <p>3.2. Atbildēt uz komisijas jautājumiem par gatavo fotoproduktu. (<i>izpildes laiks prezentācijai un atbildēm uz jautājumiem 15 min.</i>)</p> <p>4. Studijas apstākļos izveidot fotogrāfisku attēlu (portrets, klusā daba u.c.). Rakstiski (vizuāli) attēlot pielietoto gaismošanas shēmu, izmantotos kameras uzstādījumus, mutiski pamatot tehniskā aprīkojums izvēli un izvēlēta apgaismojuma ietekmi uz attēlu. (<i>izpildes laiks 45 min.</i>)</p> <p>1. un 2. uzdevumi izpildāmi pirms eksāmena. 3. un 4. uzdevumi izpildāmi eksāmena laikā</p>
<p>Norises vieta un nepieciešamie materiālie līdzekļi</p>	<p>Eksāmena norisei nepieciešama telpa sagatavoto materiālu prezentēšanai, aprīkota fotostudija.</p> <p>Nepieciešamie palīg līdzekļi: dators ar interneta pieslēgumu, multimediju projektors, ekrāns, fototehnika, modelis, rekvizīti.</p>
<p>Vērtēšanas kārtība</p>	<p>Uzdevumu izpildi vērtē eksaminācijas komisija. Vērtēta tiek katra uzdevuma izpilde. Maksimāli iegūstamais punktu skaits ir 140, kas atbilst 100%. Eksāmens ir nokārtots, ja uzdevumu izpildes apjoms nav zemāks par 60%.</p> <p>Eksāmena vērtējums tiek izteikts ballēs atbilstoši vērtēšanas skalai:</p>

Iegūto punktu skaits	1–20	21–41	42–62	63–83	84–94	95–105	106–117	118–128	129–135	136–140
Uzdevumu izpildes apjoms (%)	1–14	15–29	30–44	45–59	60–67	68–75	76–83	84–91	92–96	97–100
Vērtējums ballēs	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

**Profesionālās kvalifikācijas eksāmena uzdevumu izpildei nepieciešamo
MATERIĀLO LĪDZEKĻU PAPLAŠINĀTS SARAKSTS
Mākslas nozares dizaina un radošo industriju sektors,
profesionālā kvalifikācija "Fotogrāfs", 4. LKI līmenis**

Tehnoloģiskās iekārtas, aprīkojums un darba instrumenti	Eksāmena norisei nepieciešams: <ul style="list-style-type: none">• aprīkota foto studija – 1 gab.,• fotokameras (dažādas) – 2 gab.,• foto objektīvi (dažādi) – 4 gab.,• studijas gaismas (dažādas) – 5 gab.,• studijas foni (dažādi, t.sk. tumšs) – 4 gab.,• palīgaprīkojums (atstarotāji, atmiņas kartes u.c.),• tumšas krāsas priekšmeti, stikla virsma,• dators – 1 gab.,• prezentēšanas tehnika (digitālais ekrāns).
Materiāli, palīgmateriāli u.tml.	Katram eksaminējamajam: <ul style="list-style-type: none">• pildspalva – 1 gab.,• zīmulis – 1 gab.,• lineāls – 1 gab.,• A4 formāta baltas lapas – 2 gab.

**Profesionālās kvalifikācijas eksāmena
UZDEVUMU KOMPLEKTS**
**Mākslas nozares dizaina un radošo industriju sektors,
profesionālā kvalifikācija "Fotogrāfs", 4. LKI līmenis**

Individuālā fotoprodukta (autordarba) darba uzdevums ir izstrādāt fotoattēlu kolekciju (vismaz 12 attēli), izmantojot dažādus žanrus (vismaz divus dažādus), par eksaminējamā brīvi izvēlētu tēmu, kas ir sociāli aktuāla un atspoguļo zināšanas par fotogrāfa darba paņēmieniem. Eksponeēt fotoprojektu (izstāde, grāmata u.c.) drukātā formātā un prezentēt darba mapi.

1. uzdevums. Izstrādāt fotoprodukta projekta ideju.

- 1.1. Apzināt darba uzdevumu, definēt iespējamus risinājumus, izvirzīt mērķi.
- 1.2. Izpētīt piecus analogus (fotogrāfu radošos darbus vai kolekcijas) atbilstoši darba uzdevumam un mērķim:
 - 1.2.1. nosaukt kompozicionālos paņēmienus un aprakstīt tonalitāti;
 - 1.2.2. izvērtēt attēlu emocionālo noskaņu;
 - 1.2.3. izvērtēt izmantotos fotografēšanas paņēmienus;
 - 1.2.4. izvērtēt pielietotos tehnoloģiskos risinājumus.
- 1.3. Izpētīt fotoprojekta darba uzdevuma (tēmas) kultūrvēsturisko kontekstu Latvijas un pasaules kontekstā.
- 1.4. Izstrādāt fotoprodukta konceptuālo ideju:
 - 1.4.1. uzrakstīt emocionālo vēstījumu (eseja par izvirzītā mērķa sociālo vai personisko aktualitāti /nozīmīgumu, minimālais apjoms 1000 zīmes);
 - 1.4.2. aprakstīt un vizualizēt formālos paņēmienus (kompozīcija, tonalitāte, fotografēšanas paņēmieni);
 - 1.4.3. aprakstīt izvēlēto vidi un vides apstākļus, pamatot to izvēli.
- 1.5. Uzskaitīt fotoprodukta izstrādei nepieciešamo materiālo un tehnoloģisko resursu izvēli.
- 1.6. Apkopot fotoprodukta projekta idejas materiālus darba mapē (*formu precizē eksaminācijas institūcija, piemērs 1. pielikumā*).

2. uzdevums. Izstrādāt fotoprojektu.

- 2.1. Izstrādāt fotografēšanas procesa plānu:
 - 2.1.1. izstrādāt laika grafiku;
 - 2.1.2. pamatot nepieciešamo materiāltehnoloģisko un cilvēkresursu nodrošinājumu.
- 2.2. Izstrādāt augstvērtīgu fotoprodukta veidošanā nepieciešamo fotomateriālu, pielietojot mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus un atbilstošus tehniskos risinājumus. Pielietot atbilstošus fotografēšanas paņēmienus un metodes, pamatot to izvēli:
 - 2.2.1. pielietot atbilstošus fotografēšanas paņēmienus (slēdža laiks, diafragmas atvērums, ISO uzstādījumi) un pamatot tos;
 - 2.2.2. izvēlēties atbilstošu apgaismojumu un pamatot tā izvēli;
 - 2.2.3. izvēlēties atbilstošu vidi un fonus, aprakstīt tos un pamatot to izvēli;
 - 2.2.4. pielietot pamatotu kadrējumu un kompozīciju un pamatot to izvēli;
 - 2.2.5. izstrādāt koncepcijai un mērķim atbilstošu fotomateriālu.
- 2.3. Analizēt, atlasīt un apstrādāt izstrādāto fotomateriālu atbilstoši koncepcijai:
 - 2.3.1. analizēt izstrādāto fotomateriālu pēc tehniskajiem kvalitātes kritērijiem;
 - 2.3.2. atlasīt koncepcijai atbilstošāko fotomateriālu;

- 2.3.3. veikt nepieciešamās fotomateriāla korekcijas.
- 2.4. Sagatavot fotoproduktu eksponēšanai vai publicēšanai (izstāde, grāmata u.c.) (*formu nosaka eksaminācijas institūcija*).
- 2.5. Detalizēti aprēķināt fotoprodukta realizācijas izmaksas.
- 2.6. Izdarīt secinājumus par fotoprodukta gala rezultātu, argumentēt tos.
- 2.7. Apkopot fotoprodukta izstrādes procesa materiālus un papildināt darba mapi (*formu precizē eksaminācijas institūcija, piemērs 1. pielikumā*). Darba mapi digitālā formātā iesniegt eksaminācijas institūcijai 7 dienas pirms eksāmena norises.
- 2.8. Izstrādāt fotoprodukta prezentācijas materiālu (planšete) un sagatavot digitālu prezentāciju (10 – 20 slaidi) (*formu precizē eksaminācijas institūcija, piemērs 2. pielikumā*).

3. uzdevums. Prezentēt fotoproduktu uz atbildēt uz komisijas jautājumiem.

(*izpildes laiks prezentācijai un atbildēm uz jautājumiem 15 min.*)

- 3.1. Mutiski prezentēt fotoprodukta idejas izpēti, izstrādes procesu un gala rezultātu.
- 3.2. Atbildēt uz komisijas jautājumiem par gatavo fotoproduktu.

4. uzdevums. Studijas apstākļos izveidot fotogrāfisku attēlu un aprakstīt izmantotos tehnoloģiskos paņēmienus.

(*izpildes laiks 45 min.*)

- 4.1. Izveidot priekšmeta un tā atspīduma fotogrāfiju (viens tumšs priekšmets, stikla virsma, tumša toņu gamma), izmantojot studijā esošo aprīkojumu un pastāvīgā apgaismojuma avotus.
- 4.2. Rakstiski (vizuāli) attēlot gaismošanas shēmu.
- 4.3. Rakstiski norādīt izmantotos kameras uzstādījumus (ISO, diafragmas atvērums, slēdža laiks, baltā balanss, fokusa attālums).
- 4.4. Mutiski pamatot tehniskā aprīkojuma izvēli un izvēlētā apgaismojuma ietekmi uz attēlu.

Norādījumi fotoprodukta (autordarba) izpētes, izstrādes un procesa dokumentācijas noformēšanai

1. Vispārīgās prasības

Rakstisko informāciju noformē datorsalikumā uz A4 formāta papīra lapām.

Lapu skaitīšanu sāk ar titullapu, taču uz titullapas numuru neraksta.

2. Struktūra

2.1. Titullapa.

Uz titullapas jānorāda:

- 2.1.1. Darba nosaukums;
- 2.1.2. Autora vārds, uzvārds;
- 2.1.3. Izglītības iestāde un izglītības programma;
- 2.1.4. Iegūstamā kvalifikācija;
- 2.1.5. Darba vadītāja vārds, uzvārds;
- 2.1.6. Darba izveides vieta un laiks.

2.2. Satura rādītājs.

Satura rādītājā iekļauj visu nodaļu un apakšnodaļu nosaukumus to numerācijas secībā un norāda atbilstošās lappuses numuru.

2.3. Darba anotācija.

Anotācijai jāsniedz vispārīgs priekšstats par darbu kopumā, sniedzot kopējo priekšstatu par to, neiedziļinoties detaļās.

2.4. Ievads.

Ievadā apraksta un analizē izvēlēto tēmu un tās aktualitāti, formulē ko autors vēlas izpētīt, uzzināt, kādas tehnoloģijas pielietot.

2.5. Nodaļas

Nodaļas veido 1. un 2. uzdevumu materiālu apkopojums.

- 2.5.1. Fotoprojekta mērķis un uzdevumi.
- 2.5.2. Analogu izpēte.
- 2.5.3. Kultūrvēsturiskais konteksts.
- 2.5.4. Konceptuālā ideja.
- 2.5.5. Laika grafiks.
- 2.5.6. Materiāli tehnoloģiskais un cilvēkresursu nodrošinājums.
- 2.5.7. Fotoprodukta realizācijas izmaksas.
- 2.5.8. Pielietotie mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi, metodes un tehniskie risinājumi.
- 2.5.9. Fotoprodukta vizuālais materiāls.

2.6. Secinājumi.

Secinājumos apkopo darba galvenās atziņas.

Secinājumu daļu vēlams rakstīt tā, lai ikvienam, kas to lasa, būtu skaidrs kāds bija darba mērķis, kas sasniegts (vai nesasniegts). Vēlams aprakstīt kā darba realizācija palīdzēja (vai nepalīdzēja) atrast atbildes uz paša uzdotajiem jautājumiem.

2.7. Izmantotā literatūra un avoti.

Izmantoto avotu un literatūras sarakstā tiek uzrādīti visi izmantotie avoti un darbi, uz kuriem atsaucas autors, kā arī tie, kurus autors izstudējis darba sagatavošanas gaitā.

2.8. Pielikumi.

3. Teksts

Datorsalikuma pamattekstam izmanto 12 lieluma burtus ar intervālu 1,5 starp rindiņām. Nodaļu un apakšnodaļu burtu lielums ir 14. Teksta attālums no lapas augšējās un kreisās malas –

30 mm, no labās un apakšējās malas – 20 mm. Rindkopas pirmo rindiņu sāk ar atkāpi. Rindkopas kārtu bez atstarpēm.

Lappuses tiek numurētas, izņemot titullapu un satura rādītāju, kuri tiek ieskaitīti kopapjomā, bet netiek numurēti. Numerāciju veic ar arābu cipariem lapas apakšējās daļas vidū vai labajā pusē.

Katra nodaļa, apakšnodaļa jāsāk jaunā lappusē. Nodaļu nosaukumus raksta ar lielajiem burtiem, apakšnodaļu – ar mazajiem burtiem un lielo sākuma burtu treknrakstā. Aiz nosaukuma punktu neliek. Nosaukumos pārnesumus nelieto, tos nepasvītro. Nosaukumus centrē rindiņas vidū. Nosaukuma attālums no iepriekšējā un turpmākā teksta ir viena rinda.

Nodaļas numurē ar arābu cipariem un piešķirtos numurus raksta pirms nodaļas nosaukuma. Apakšnodaļas numurē attiecīgās nodaļas ietvaros ar diviem arābu cipariem: piemēram, pirmās nodaļas apakšnodaļu numuri būs 1.1., 1.2. utt. Apakšpunktu apzīmēšanai izmanto arābu ciparus ar apaļo iekavu aiz tiem, piemēram, 1), 2) utt. Tekstu aiz cipara ar iekavu raksta ar mazo burtu.

Ievadam, secinājumiem un priekšlikumiem, literatūras sarakstam un saturam numurus nepiešķir. Atsauci uz izmantoto literatūru un avotiem noformē, apaļajās iekavās norādot aiz citētā darba (citāti jāliek pēdiņās) kārtas numuru izmantotās literatūras sarakstā. Piemēram, (2) vai (3, 7, 11). Atsaucoties uz kādu noteiktu grāmatas lappusi, tā jānorāda aiz grāmatas citēšanas numura, piemēram: (4, 70. lpp.).

4. Ilustrācijas, tabulas

Darbā ievietoto ilustrāciju – fotogrāfiju, skiču, shēmu, grafiku, diagrammu u. tml. – apzīmēšanai izmanto vienu un to pašu terminu *attēls*. Attēli tiek numurēti nodaļas ietvaros un katram no tiem ir jābūt savam nosaukumam. Nosaukumu raksta ar maziem burtiem un lielo sākuma burtu, bez punkta nosaukuma beigās. Tekstā, kura ilustrēšanai izmantots attēls, attiecīgā vietā jādod atsauce uz to. Ja attēlam vajadzīgi paskaidrojumi, tos raksta zem nosaukuma. Tos atļauts rakstīt ar mazāka izmēra burtiem.

Piemērs – pirmajā nodaļā ievietotais trešais pēc kārtas attēls.

1.3.att. Attēla nosaukums.

Ja nodaļā ir tikai viena ilustrācija, tad to nenumurē, bet raksta tikai tās nosaukumu.

Darbā ievietotās tabulas tiek numurētas un katrai no tām jābūt savam nosaukumam. Tabulas nosaukumu raksta virs tabulas ar maziem burtiem un lielo sākuma burtu, bez punkta nosaukuma beigās. Tabulas numurē nodaļas ietvaros ar arābu cipariem. Tabulas numuru raksta labajā pusē virs tabulas nosaukuma. Tekstā attiecīgā vietā jādod atsauce uz tabulu.

Piemērs – pirmajā nodaļā ievietotas trešās pēc kārtas tabulas apraksts:

1.3. tabula

Tabulas nosaukums

--	--	--	--	--

Ja darbā vai nodaļā ir tikai viena tabula, tad to nenumurē, bet raksta tikai tās nosaukumu.

5. Pielikumi

Dažādus palīgmateriālus, kas neiekļaujas darba pamatsaturā, pievieno darbam kā pielikumus ar kopīgu virsrakstu PIELIKUMI uz atsevišķas lapas. Katru pielikumu sāk ar jaunu lapu, lapas labajā augšējā stūrī norādot tā kārtas numuru, piemēram: 1. pielikums, 2. pielikums utt. Zem šī uzraksta nākamās rindiņas vidū, raksta pielikuma nosaukumu. Ja darbam ir viens pielikums, tad kopīgu virsrakstu neraksta un pielikumam numuru nepiešķir. Tekstā attiecīgā vietā jādod atsauce uz pielikumu.

5.1. Avotu un izmantotās literatūras saraksts.

Avotus un izmantoto literatūru bibliogrāfiski apraksta sarakstā, tos sarindo alfabēta secībā pēc autora uzvārda vai darba nosaukuma. Sarakstu ieteicams sākt ar latīņu alfabētā rakstītiem darbiem (latviešu, angļu, vācu u.c. valodās), pēc tam – kirilicā rakstītiem darbiem (krievu u.c. valodās). Aprakstīšanas pamatprincipi ir šādi:

5.1.1. Grāmatām;

Autora uzvārds, vārds vai iniciālis. *Grāmatas nosaukums*. Izdošanas vieta: izdevniecība, izdošanas gads. Lappušu skaits vai citētā lappuse(s).

Piemērs

Gombrihs, E.H. *Mākslas vēsture*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1997. 688 lpp.

Ja autoru skaits ir lielāks par trim, tad grāmatu apraksta pēc nosaukuma un ziņas par trim autoriem sniedz aiz nosaukuma. Informāciju par pārējiem autoriem aizstāj ar apzīmējumu "u.c."

Piemērs

Svešvārdu vārdnīca. Ašmanis, M., Bērziņa, E., Buiķe, M. u.c. Rīga: Norden AB, 2002. 799 lpp.

5.1.2. Rakstiem periodikā;

Autora uzvārds, vārds vai iniciālis. Raksta nosaukums. Izdevuma nosaukums, numurs vai izdošanas mēnesis, izdošanas gads, raksta ietverošās lappuses.

Piemērs

Vējš, V. Reklāma kā politika. *Dizaina studija*, Nr.20, 2009, 19. – 21. lpp.

5.1.3. Rakstiem rakstu krājumos;

Autora uzvārds, vārds vai iniciālis. Raksta nosaukums. No: *Rakstu krājuma nosaukums*. Izdošanas vieta: izdevniecība vai izdevējs, izdošanas gads. Raksta ietverošās lappuses.

Piemērs

Lukševics, U. Mums patīk konkursi. No: *Kā rodas laba arhitektūra?* Rīga: Arhitektūras veicināšanas fonds, 2008, 78. – 87. lpp.

5.1.4. Interneta materiāliem.

Autora uzvārds, vārds vai iniciālis. *Publikācijas nosaukums*. Kvadrātiekvāš norāde par elektroniskā resursa veidu. Kvadrātiekvāš datums, kad interneta resurss skatīts. Piezīme par publikācijas pieeju internetā.

Piemērs

Radošā industrija [tiešsaiste]. [Skatīts 02.10.2009]. Pieejams: <http://kriic.lv/kat/radosa-indistrija/par-radoso-industriju>.

Norādījumi fotoprodukta (autordarba) izpētes, izstrādes un procesa prezentācijas noformēšanai

1. Vispārīgās prasības

Kopā 10 – 20 slaidi, prezentācijas struktūru un saturu var pielāgot.

Informāciju noformē datorsalikumā. Tekstam jābūt salasāmam, var akcentēt atslēgvārdus.

2. Struktūra

2.1. Titullapa. Uz titullapas jānorāda:

2.1.1. Izglītības iestāde un izglītības programma;

2.1.2. Autora vārds, uzvārds;

2.1.3. Darba nosaukums;

2.1.4. Darba vadītāja vārds, uzvārds;

2.2. Fotoprojekta mērķis un uzdevumi.

2.3. Analogu izpēte (attēls, autors).

2.4. Kultūrvēsturiskais konteksts (īss konspekts).

2.5. Konceptuālā ideja.

2.6. Fotoprodukta realizācijas izmaksas.

2.7. Pielietotie mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi, metodes un tehniskie risinājumi.

2.8. Fotoprodukta vizuālais materiāls.

2.9. Secinājumi.

**Profesionālās kvalifikācijas eksāmena uzdevumu izpildes
VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI**
**Mākslas nozares dizaina un radošo industriju sektors,
profesionālā kvalifikācija "Fotogrāfs", 4. LKI līmenis**

Vērtēšanas kritēriji

Uzdevums	Veicamās darbības	Maksimāli iegūstamais punktu skaits
1. Izstrādāt fotoprodukta projekta ideju. <i>(maksimāli iegūstamais punktu skaits 32)</i>	1.1. Darba uzdevuma apzināšana, iespējamo risinājumu definēšana, mērķa izvirzīšana.	7
	1.2. Piecu analoģu izpēte atbilstoši darba uzdevumam un mērķim.	8
	1.3. Fotoprodukta kultūrvēsturiskā konteksta izpēte.	4
	1.4. Fotoprodukta konceptuālās idejas izstrāde.	9
	1.5. Fotoprodukta izstrādei nepieciešamo materiālo un tehnoloģisko resursu uzskaitīšana.	4
2. Izstrādāt fotoprojektu. <i>(maksimāli iegūstamais punktu skaits 70)</i>	2.1. Fotografēšanas procesa plānošana.	7
	2.2. Augstvērtīga fotomateriāla radīšana, pielietojot mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus un tehniskos risinājumus.	30
	2.3. Fotomateriāla atlase un apstrāde.	7
	2.4. Fotoprodukta realizācijas izmaksu aprēķināšana.	2
	2.5. Fotoprodukta izstrādes procesa apraksta (darba mape) izstrādāšana un fotoprodukta sagatavošana eksponēšanai.	24
3. Prezentēt fotoprojektu un atbildēt uz komisijas jautājumiem. <i>(maksimāli iegūstamais punktu skaits 18)</i>	3.1. Fotoprodukta prezentācijas materiālu un digitālās prezentācijas izstrādāšana.	6
	3.2. Fotoprodukta prezentēšana.	8
	3.3. Atbildēšana uz komisijas jautājumiem par gatavo fotoprojektu.	4
4. Studijas apstākļos izveidot fotogrāfisku attēlu un aprakstīt izmantotos tehnoloģiskos paņēmienus. <i>(maksimāli iegūstamais punktu skaits 20)</i>	4.1. Fotogrāfiska attēla izveidošana.	9
	4.2. Gaismošanas shēmas attēlošana rakstiskā (vizuāla) formātā.	4
	4.3. Izmantoto kameras uzstādījumi rakstiska norādīšana.	4
	4.4. Tehniskā aprīkojuma izvēles un izvēlētā apgaismojuma ietekmes uz attēlu mutiska pamatošana.	3
Kopējais maksimāli iegūstamais punktu skaits		140

Paplašināts vērtēšanas kritēriju apraksts

1. uzdevums. Izstrādāt fotoprojektu projekta ideju. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 32)

Veicamā darbība	Vērtēšanas kritēriji	Piešķirami punkti
1.1. Darba uzdevuma apzināšana, iespējamo risinājumu definēšana, mērķa izvirzīšana. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 7)	Ir apzināts darba uzdevums: mērķis un uzdevumi ir noformulēti.	1
	Darba mērķis ir skaidri un saprotami noformulēts.	2
	Darba uzdevums ir atbilstošs izvirzītajam mērķim.	1
	Darba nosaukums ir atbilstošs izvirzītajam mērķim un koncepcijai	2
	Iespējamie risinājumi ir definēti atbilstoši koncepcijai.	1
1.2. Piecu analoģu izpēte atbilstoši darba uzdevumam un mērķim. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 8)	Analoģos ir nosaukti kompozicionālie paņēmieni un tonalitāte.	2
	Analoģos ir izvērtēta emocionālā ietekme	2
	Analoģos ir izvērtēti fotografēšanas paņēmieni.	2
	Analoģos ir izvērtēti tehnoloģiskie risinājumi.	2
1.3. Fotoprojekta kultūrvēsturiskā konteksta izpēte. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 4)	Fotoprojekta kultūrvēsturiskais konteksts ir izpētīts pasaules kontekstā.	2
	Fotoprojekta kultūrvēsturiskais konteksts ir izpētīts Latvijas kontekstā.	2
1.4. Fotoprojekta konceptuālās idejas izstrāde. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 9)	Uzrakstīts emocionālais vēstījums (eseja)	1
	Emocionālā vēstījuma (eseja) sociālā vai personiskā aktualitāte/nozīmīgums ir konstruktīvi pamatots, izprotams un atbilstošs darba koncepcijai.	2
	Ir aprakstīti un vizualizēti formālie paņēmieni (kompozīcija, tonalitāte, fotografēšanas paņēmieni). (1 punkts par katru aprakstītu paņēmieni)	3
	Ir aprakstīta vide un vides apstākļu izvēle.	1
	Ir pamatota vide un vides apstākļu izvēle	2
1.5. Fotoprojekta izstrādei nepieciešamo materiālo un tehnoloģisko resursu uzskaitīšana. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 4)	Ir nosaukts izvēlētais fotoaparāta tips.	1
	Ir nosaukti izvēlētie objektīvi.	1
	Ir uzskaitīti izvēlētie gaismošanas piederumi.	1
	Uzskaitīts izvēlētais papildaprīkojums (statīvi, baterijas, somas, atmiņas kartes utt.).	1

2. uzdevums. Izstrādāt fotoprojektu. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 70)

Veicamā darbība	Vērtēšanas kritēriji	Piešķirami punkti
2.1. Fotografēšanas procesa plānošana. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 7)	Ir izstrādāts laika grafiks.	1
	Ir pamatota fotoaparāta tipa izvēle.	1
	Ir pamatota objektīvu izvēle.	1
	Ir pamatota gaismošanas piederumu izvēle.	1
	Ir pamatota papildaprīkojuma (statīvi, baterijas, somas, atmiņas kartes utt.) izvēle.	1
	Materiāltehnoloģiskais nodrošinājums izvēlēts atbilstoši iecerētā rezultāta sasniegšanai.	1
	Ir apzināts cilvēkresursu nodrošinājums.	1
2.2. Augstvērtīga fotomateriāla radīšana, pielietojot mākslinieciskās	Pamatota izmantoto fotografēšanas paņēmieni izvēle (eksponācijas parametri).	3
	Pamatota pielietotā apgaismojuma izvēle.	3

izteiksmes līdzekļus un tehniskos risinājumus. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 30)	Pamatota izmantotās vides un fonu izvēle.	2
	Pamatota pielietotā kadrējuma un kompozīcijas izvēle.	5
	Ir radīts koncepcijai un mērķim atbilstošs fotomateriāls:	
	Ir izstrādāta fotoattēlu kolekcija.	1
	Kolekcija sastāv vismaz no 12 attēliem.	1
	Ir izmantoti vismaz divi dažādi žanri.	1
	Izstrādātā fotoattēlu kolekcija ir lietišķi pielietojama.	1
	Izstrādātā fotoattēlu kolekcija ir sociāli aktuāla.	1
	Izstrādātā fotoattēlu kolekcija emocionāli uzrunā.	2
	Izstrādātā fotoattēlu kolekcija ir holistiska (veido vienotu stāstu).	3
	Fotomateriāls atspoguļo personisko/individuālo redzējumu par izvēlēto tēmu.	2
	Fotoattēlu kolekcija ir atbilstoša fotoprodukta koncepcijai.	5
	2.3. Fotomateriāla atlase un apstrāde. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 7)	Ir uzskaitīti koncepcijai atbilstošākie atlases kritēriji.
Ir pamatota fotomateriāla izvēle atbilstoši fotoproduktam.		2
Tonalitātes un krāsu korekcijas veiktas atbilstoši koncepcijai.		2
Fotomateriāla kadrējuma un kompozīcijas korekcijas veiktas atbilstoši koncepcijai.		2
2.4. Fotoprodukta realizācijas izmaksu aprēķināšana. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 2)	Ir aprēķinātas fotoprodukta realizācijas izmaksas.	1
	Fotoprodukta realizācijas izmaksas ir aprēķinātas detalizēti.	1
2.5. Fotoprodukta izstrādes procesa apraksta (darba mape) izstrādāšana un fotoprodukta sagatavošana eksponēšanai. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 24)	Fotoprodukta izstrādes procesa apraksts atbilst izvirzītajām prasībām (1. pielikums).	2
	Ir pievienots fotomateriāls.	1
	Ir veikti secinājumi par fotoprodukta gala rezultātu.	1
	Secinājumi par fotoprodukta gala rezultātu ir argumentēti.	2
	Pareizi lieto profesionālo terminoloģiju.	2
	Ir ievērota latviešu valodas pareizrakstība.	2
	Darba mapes noformējuma dizains saskaņots ar fotoprojekta vizuālo risinājumu.	2
	Ir veikta fotoprodukta sagatavošana eksponēšanai, veikta maketēšana un sagatavots salikums.	3
	Ir izvēlēti atbilstoši materiāli un tehnoloģijas eksponēšanai.	3
	Fotoprodukts ir eksponēts.	1
	Fotoprojekta ekspozīcija ir atbilstoša fotoprodukta koncepcijai.	5

3. uzdevums. Prezentēt fotoproduktu un atbildēt uz komisijas jautājumiem. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 18)

Veicamā darbība	Vērtēšanas kritēriji	Piešķirami punkti
3.1. Fotoprodukta prezentācijas materiālu un digitālās prezentācijas izstrādāšana. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 6)	Ir izstrādāts prezentācijas materiāls – planšete.	1
	Planšete ir stilistiski saskaņota ar fotoproduktu.	2
	Ir izstrādāta digitālā prezentācija.	1
	Digitālajā prezentācijā ir ievērota stilistiskā atbilstība fotoproduktam.	2
3.2. Fotoprodukta prezentēšana. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 8)	Prezentācijas saturs atspoguļo autordarba tēmu.	1
	Fotoproduktu prezentē pārliecinoši.	1
	Stāstījums ir patstāvīgs, tikai nepieciešamības gadījumā	2

	ieskatās piezīmēs.	
	Prezentācijas laikā izmanto profesionālo terminoloģiju.	1
	Stāstījums ir saistošs un interesi izraisošs.	1
	Ir atbilstoša stāja un pozīcija telpā.	1
	Vizuālais tēls ir lietišķs vai stilistiski saskaņots ar fotoproduktu.	1
3.3. Atbildēšana uz komisijas jautājumiem par gatavo fotoproduktu. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 4)	Atbildes liecina par fotoprodukta radīšanas tehnisko un māksliniecisko vērtību pārzināšanu.	2
	Atbildes ir pamatotas un tiek argumentēts savs viedoklis.	2

4. uzdevums. Studijas apstākļos izveidot fotogrāfisku attēlu un aprakstīt izmantotos tehnoloģiskos paņēmienus. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 20)

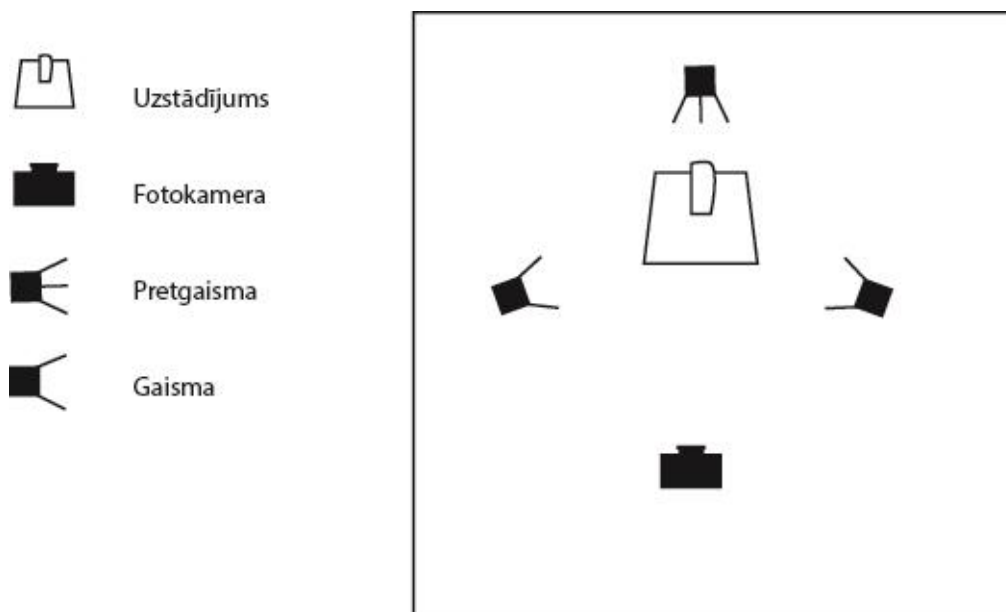
Veicamā darbība	Vērtēšanas kritēriji	Piešķiramie punkti
4.1. Fotogrāfiska attēla izveidošana. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 9)	Izvēlētā vide un fons atbilst darba uzdevumam (tumša toņu gamma).	1
	Priekšmeta fotogrāfija izveidota atbilstoši uzdevumam (viens tumšs priekšmets uz stikla virsmas).	1
	Kadrējums izvēlēts atbilstoši uzdevumam (priekšmets un atspīdums pilnībā ietilpst kadrā).	1
	Priekšmeta gaismošana veikta atbilstoši uzdevumam (attēlots priekšmeta atspīdums, priekšmets nesaplūst ar fonu)	2
	Objektīvs izvēlēts atbilstoši uzdevumam (50 mm – 200 mm).	1
	Gaismas avoti izvēlēti atbilstoši uzdevumam (tiek izmantoti 2 – 4 pastāvīgās gaismas avoti).	2
	Aksesuāri un palīgaprīkojums izvēlēts atbilstoši uzdevumam (tiek izmantots atstarotājs, kas ir piestiprināts pie atbilstoša studijas statīva).	1
4.2. Gaismošanas shēmas attēlošana rakstiskā (vizuālā) formātā. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 4)	Gaismošanas līdzekļu pielietojums un pamatojums ir atbilstošs uzdevumam (nav pielietoti lieki apgaismes līdzekļi, aksesuāri ir pamatoti un nepieciešami, spēj pamatot katra apgaismes līdzekļa nozīmi).	1
	Tehniskie apzīmējumi ir saprotami.	1
	Ir attēlots modelis, fotogrāfs, fotokamera un gaismas avoti.	1
	Ir attēloti attālumi, leņķi, staru virzieni, modifikatori.	1
4.3. Izmantoto kameras uzstādījumu rakstiska norādīšana. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 4)	Pareizi tiek lietota terminoloģija (piemēram: ISO100, 1/125, F4, 85mm, WB-Flash).	1
	Ir izvēlēts atbilstošs slēdža laiks (ja tiek fotografēts no rokas, slēdža laiks ir ne mazāks par 1/[izvēlētais fokusa attālums]).	1
	Ir izvēlēts atbilstošs ISO (ir izvēlēts maksimāli zemākais iespējamais ISO attiecīgajai ekspozīcijai, ja nav pamatota augstāka ISO nepieciešamība).	1
	Ir izvēlēts atbilstošs diafragmas atvērums (diafragmas atvērums izvēlēts atbilstoši asuma dziļuma aprēķiniem dotajā situācijā: objektīvs, attālums līdz modelim, modelis).	1
4.4. Tehniskā aprīkojuma izvēles un izvēlētā apgaismojuma ietekmes uz	Mutiskais pamatojums liecina par izpratni konkrēta un precīza uzdevuma izpildē.	1
	Mutiskais pamatojums liecina par tehnoloģiju un	1

attēlu mutiska pamatošana. (maksimāli iegūstamais punktu skaits 3)	estētisko vērtību pārzināšanu.	
	Pareizi tiek lietota profesionālā terminoloģija	1

Pareizās atbildes

4. uzdevuma atbildes piemērs

Gaismošanas shēma

Kameras uzstādījumi:

ISO: 100 – 400

Diafragmas atvērums: f/2,8 – f8

Slēdža laiks: 1/60 – 1/200

Baltā balanss: Flash (zibspuldze)

Fokusa attālums: 50mm – 200mm

Uzziņu avoti

- Bards, R. Camera lucida: piezīme par fotogrāfiju. – Rīga: Laikmetīgās mākslas centrs, 2008.
- Hagins, B., Proberts, I. Digitālā fotogrāfija. tehnika un iespējas. – Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2006.
- Kerols, H. Gribi fotografēt cilvēkus? Izlasi šo! – Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2015.
- Kerols, H. Gribi iemācīties fotografēt? Izlasi šo! – Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2014.
- Kerols, H. Gribi fotografēt vietas? Izlasi šo! – Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2017.
- Kundziņš, M. Dabas formu estētika. – Rīga: Madris, 2004.
- Šmits, A. Digitālā fotogrāfija: Adobe Photoshop Lightroom lietotāja rokasgrāmata. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2011.
- Smits, I.H. Īsumā par fotogrāfiju: Kabatas ceļvedis galvenajos fotogrāfijas žanros, darbos, tēmās un tehnikās. – Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2018.
- Sontāga, S. Par fotogrāfiju. – Rīga: Laikmetīgās mākslas centrs, 2008.
- Davies, A. Nature: the digital photographer's handbook. – Mies: RotoVision, 2004.
- Crawford, M. 500 Photoshop: Hits.Tips. Techniques. – Mies: RotoVision, 2007.
- Valenzuela, R. Picture perfect posing : practicing the art of posing for photographers and models. – San Francisco, California: New Riders, 2014.
- Warner Marien, M. 100 Ideas that Changed Photography. – London: Laurence King Publishing, 2012.
- Рудаков, Д. Оранжевая книга цифровой фотографии. – Санкт-Петербург: Питер, 2006.
- Лунд Дж. Мастер-класс Adobe: основы композиции в Photoshop с Джоном Лундом. – Москва: Вильямс, 2005.
- Вэрд, Э. Искусство фотоманипуляции. – Санкт-Петербург: Питер, 2005.